

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования «Барановичский государственный университет»
Факультет педагогики и психологии
Факультет славянских и германских языков

**СПЕЦИАЛИСТ XXI ВЕКА:
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА
И ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ**

Материалы IV Международной
научно-практической конференции
(Барановичи, 22 октября 2015 года)

Барановичи
БарГУ
2015

УДК 37(063)

Включены материалы докладов IV Международной научно-практической конференции «Специалист XXI века: психолого-педагогическая культура и профессиональная компетентность» по актуальным проблемам следующих научных дисциплин и направлений: психология, педагогика, филология, лингвистика и методика преподавания иностранных языков, эколого-краеведческое образование, человек в обществе, организация здоровьесбережения, обучение, воспитание и развитие дошкольников.

Адресовано преподавателям и студентам учреждений высшего образования, магистрантам, аспирантам.

Редакционная коллегия:

А. В. Никишова (гл. ред.), А. В. Прадун, А. А. Селезнев (отв. ред.), Е. И. Белая, А. В. Демидович, Н. Г. Дубешко, Н. А. Егорова, А. В. Земоглядчук, Е. А. Клещёва, В. И. Козел, З. И. Корзун, Д. С. Луидышев, Н. М. Плескацевич, А. А. Савко, К. С. Тристеня

Рецензенты:

доктор психологических наук, профессор, профессор кафедры психологии управления Академии управления при Президенте Республики Беларусь Ю. А. Коломейцев, кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры польской филологии учреждения образования «Гродненский государственный университет имени Янки Купаль» О. Е. Панькова

С тех пор в какие-то моменты жизни свои мысли, эмоции от пережитого я записывала на бумагу. Каждое стихотворение, после того как оно оказывалось на бумаге, превращалось для меня во что-то большее, чем просто строфы. А каждое подобранное слово открывало мне какой-то тайный смысл, о котором я раньше не догадывалась, хотя это же слово я могла прочувствовать тысячи раз до этого.

Заключение. Произведение искусства есть «сильная форма, есть орудие вертикального просеивания жизни» [4], которое выводит нас за рамки нашего горизонта возможностей. Произведение искусства становится нашим органом понимания. Созданный текст переводит нас на уровень чего-то большего, чем наличная ситуация. Таким уровнем является уровень смыслов, которые лежат над плоскостью причинно-следственных связей и возмещают неполноту и незавершённость эмпирических событий. Творческий процесс есть акт рождения нового человека, ибо каждый раз всё конкретно, и не имеет никакого значения, каким образом сложилась вся предшествующая цепь событий, приведшая нас к тому состоянию, в котором мы должны действовать: здесь и сейчас необходимо воспроизводить мир и себя в нём. В творческом событии для человека каждый раз открывается шанс выскочить из цепи причин и следствий и, повинаясь воздействию большего, воссоединяя себя с полнотой открывающегося смысла, дать свой собственный ответ на происходящую ситуацию. Через живой ответ человек высвобождает возможность рождения чего-то большего в себе — того, что не могло родиться из его прошлого, предыдущего состояния. Только в соотношении себя с этим более полным потоком жизни человек оказывается в точке встречи с самим собой — в истине своего существования здесь и теперь.

Список цитируемых источников

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979. 316 с.
2. Мамардашвили М. К. Эстетика мышления. М.: Моск. шк. полит. исслед., 2000. 416 с.
3. Мамардашвили М. К. Психологическая топология пути. СПб.: РХИ, 1997. 572 с.
4. Там же. С. 204.

Материал поступил в редакцию 29.04. 2015 г.

УДК 930.1.

А. У. Літвінскі

Установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт», Баранавічы

УКЛАД А. С. БУДЗІЛОВІЧА Ў РАЗВІЦЦЁ СЛАВІСТЫКІ

Уводзіны. У дадзеным артыкуле разглядаецца пытанне пра ўклад вядомага ў свой час (апошняя чвэрць XIX — пачатак XX стагоддзя) навукоўца А. С. Будзіловіча ў славяназнаўства. Характарызуюцца метадалагічныя пазіцыі даследчыка. Аналізуюцца яго навуковыя напрацоўкі ў галіне кампаратывістыкі і погляды па праблеме вызначэння прарадзімы славян. У артыкуле прымяняюцца параўнальна-гістарычны метады і метады структурна-функцыянальнага аналізу. Пераклад цытат з рускай на беларускую мову наш (заўв. аўт. — А. Л.) Назвы публіцыстычных і навуковых работ А. С. Будзіловіча захаваны ў напісанні на мове арыгінала.

Асноўная частка. Урадзэнец Гродзеншчыны, Антон Сямёнавіч Будзіловіч (1846—1908) у другой палове XIX стагоддзя набыў вядомасць у якасці мовазнаўцы, хаця і гістарычная навука была яму не чужая [1, с. 215—218]. Яго вельмі прываблівала праблема паходжання славян. Тлумачылася гэта і агульнай цікавасцю навуковай грамадскасці да гэтай праблемы — цікавасцю, якой аддаў належную даніну аўтар, і яго асабістымі навуковымі захапленнямі, а таксама, у пэўнай ступені, яго ідэалагічнай пазіцыяй. А. С. Будзіловіч, як і многія тагачасныя беларускія славісты, прытрымліваўся поглядаў, па сутнасці сваёй славянафільскіх. Больш за тое, можна з вялікай доляй упэўненасці сцвярджаць, што на яго найбольшы ўплыў аказалі ідэі позняга славянафільства, якое, фактычна пакінуўшы ранейшую ліберальнасць, упэўнена схілялася ў праваманархічны бок.

Адпаведным чынам А. С. Будзіловіч займаў у грамадска-палітычным руху паслядоўна кансерватыўныя пазіцыі. Гэтая тэндэнцыя выявілася ў яго творчасці ў пачатку XX стагоддзя, калі ён быў блізка да таго, каб уключыцца ў палітычную дзейнасць, няхай сабе толькі ў якасці публіцыста («Наука и политика», СПб., 1905; «Вопрос об окраинах России в связи с теорией самоопределения народностей и требованиями государственного единства», СПб., 1906; «Может ли Россия отдать инородцам свои окраины?», СПб., 1907; «О единстве русского народа», СПб., 1907) [2].

Аднак усё ж А. С. Будзіловіч пакінуў след у гісторыі перш за ўсё не ў якасці палітызаванага і вельмі суб'ектыўнага публіцыста, а як таленавіты навуковец-славіст. Тэматыка яго навуковых прац

была даволі разнастайнай. Яна уключала ў сябе і творы, у якіх былі адлюстраваны гістарычнае мінулае і сучаснасць славянскіх народаў («Очерки из сербской истории», СПб., 1875; «Очерки из церковной истории западных славян», Варшава, 1880; «Несколько мыслей о греко-славянском характере деятельности свв. Кирилла и Мефодия», Варшава, 1885; «Обзор областей западного и южного славянства со включением червонно-русских в орографическом и гидрографическом отношении», СПб., 1886; «Культурная деятельность народов Греко-славянского мира», М., 1896; «К вопросу о племенных отношениях в Угорской Руси», СПб., 1904), і працы па гісторыі рэлігіі, культуры і навукі («Об учёной деятельности Ломоносова по естествознанию и филологии», СПб., 1869; «Ломоносов, как писатель. Сборник материалов для рассмотрения авторской деятельности Ломоносова», СПб., 1871; «XIII слов Григория Богослова в древнеславянском переводе по рукописи Императорской Публичной Библиотеки XI века», СПб., 1875; «Историческая заметка о русском Юрьеве старого времени в связи с житием св. Исидора и 72 юрьевских мучеников», Юрьев, 1901), і лінгвістычныя работы («Анализ составных частей славянского слова с морфологической точки зрения», Киев, 1877; «Начертание церковно-славянской грамматики применительно к общей теории русского и других родственных языков», Варшава, 1883; «Об образовании общих языков в древней и новой Европе», Варшава, 1890) [3].

Найбольшую вядомасць А. С. Будзіловічу прынесла вельмі сур'ёзная і даволі грунтоўная для таго часу, хаця і няскончаная, праца «Первобытные славяне в их языке, быте и понятиях по данным лексикальным: исследования в области лингвистической палеонтологии славян», якая была выдана ў канцы 80-х — пачатку 90-х гадоў XIX стагоддзя ў Кіеве [4]. Работа складаецца з дзвюх частак. У сваю чаргу, першая частка змяшчае два выпускі (1878 і 1879 гады выдання), якія аўтар называе таксама і «аддзеламі» («отдел»). Яны, урэшце, былі аб'яднаны пад адной вокладкай. У першым «адзеле» аналізуецца славянская лексіка. У другім — на аснове праведзенага аналізу сістэматызаваны погляды навукоўца па пытанні аб славянскай прарадзіме, яе прыродных асаблівасцях (рэльеф, клімат, расліны і жывёльны свет і г. д.) і вызначаных гэтымі асаблівасцямі побыце, матэрыяльнай і, часткова, духоўнай культуры самых першых славян.

Гэтыя ж пытанні і ў такім самым парадку аўтар збіраўся даследаваць і ў другой частцы работы, першы выпуск якой выйшаў у свет у 1882 годзе. Акцэнт пры гэтым меркаваўся зрабіць на даследаванні сацыяльнай, а не прыроднай сферы жыцця продкаў: на вывучэнне гаспадаркі праславян, сацыяльна-эканамічных адносін, ваеннай справы, мастацтва. Аднак працягу навуковай працы не атрымала і, адпаведна, засталася няскончанай. Таму першая частка работы змяшчае больш інфармацыі ў параўнанні з другой. Лексічны матэрыял, сістэматызаваны ў другой частцы работы, не быў, такім чынам, тэрэтычна асэнсаваны. Ды і сістэматызацыя лексічнага матэрыялу ў другой частцы пакідае жадаць лепшага ў параўнанні з першай часткай.

Да таго часу, калі А. С. Будзіловіч сур'ёзна заняўся даследаваннямі ў галіне славістыкі, еўрапейскае параўнальна-гістарычнае мовазнаўства (кампаратывістыка) паспела ўжо прайсці не надта кароткі і, галоўнае, даволі плённы шлях. Нагадаем, што менавіта бліжэй да сярэдзіны XIX стагоддзя, як асобная комплексная дысцыпліна, аформілася індаеўрапейстыка, ў авангардзе якой упэўнена ішла якраз кампаратывістыка. Еўрапейская навукова-гуманітарная грамадскасць спачатку са здзіўленнем, а потым з разуменнем успрыняла факт існавання асобнай індаеўрапейскай моўнай сям'і. У межах індаеўрапейстыкі на працягу XIX — пачатку XX стагоддзя выпрацоўваліся, дапаўняліся, удакладняліся тыя метадалагічныя прынцыпы, якія потым прымяняліся і ў іншых комплексных дысцыплінах, у тым ліку і ў славістыцы.

У сувязі з гэтым А. С. Будзіловіч абаліраўся на навуковую традыцыю, якая ўжо склалася і замацавалася. Пры гэтым цікава будзе зазначыць, што даследчык у сваёй асноўнай працы спасылаўся на навуковую творчасць людзей, якіх ён, мабыць, лічыў для сябе навуковымі аўтарытэтамі. Сярод іх ён называў такіх слыханых прадстаўнікоў гуманітарнай галіны ведаў (пераважна мовазнаўцаў), як Ф. Бош, Я. Грым, В. Гумбальдт, А. Піктэ, П. Ё. Шафарык, [5, с. III—VI]. Тут дарэчы будзе адзначыць, што А. С. Будзіловіч таксама ўнёс пэўны ўклад у індаеўрапейстыку, падрыхтаваўшы двухтомную працу «Общеславянский язык в ряду других общих языков древней и новой Европы» [6].

На першых старонках работы аўтар яркава выказвае сваю метадалагічную пазіцыю па пытанні пра магчымасці розных навук у справе навуковай рэканструкцыі рэалій сівай даўніны: «У шэрагу крыніц для вывучэння першабытных эпох жыцця народаў адно з першых месцаў займае мова. Па сваёй старажытнасці яна равесніца першых чалавечых магіл, касцей, прыладаў; але па сваёй выразнасці яна значна пераўзыходзіць гэтыя нямыя сляды чалавечай мінуўшчыны» [7]. Аднак, дзеля гонару навукоўца, варта адзначыць, што ён лічыў неабходным дапаўняць лінгвістычную інфармацыю звесткамі з археалогіі і міфалогіі славян, а таксама з пісьмовых крыніц. І ўсё ж, па прычыне няпэўнасці дадзеных звестак, А. С. Будзіловіч аддаваў перавагу лінгвістычным метадам як найбольш надзейным для вырашэння навуковай праблемы паходжання і ўмоў жыцця першых славян [8]. Такая пазіцыя, увогуле кажучы, характэрная для лінгвістаў і, безумоўна, абгрунтаваная. Нават калі мець на ўвазе тое, што мова далёка не заўсёды знаходзіцца ў поўнай адпаведнасці з этнасам, яна, у параўнанні з археалагічнай культурай, усё ж з'яўляецца больш надзейным паказчыкам, які дазваляе хаця б гіпатэтычна вызначыць месца пэўнай этнічнай супольнасці сярод іншых народаў, ахарактарызаваць культуру гэтай этнічнай супольнасці. Інакш кажучы, ужо самім фактам прыналежнасці да пэўнай мовы, слова нібыта

«гаворыць само за сябе», несучы карысную для даследчыка інфармацыю. Археалагічная інфармацыя мае большую патрэбу ў своеасаблівай расшыфроўцы.

Метадалагічным прынцыпам А. С. Будзіловіча з'яўляецца прынцып, паводле якога чым больш агульнымі для славянскіх моў з'яўляюцца словы, тым больш яны старажытныя. Адпаведным чынам ён размяркоўвае лексемы па трох групам: на праславянскія словы, што маюць індаеўрапейскія («арыйскія», па тэрміналогіі аўтара) адпаведнікі, на старажытнаславянскія, якія з'яўляюцца агульнымі для моў славянскай групы, і на абласныя, што адносяцца да асобных моў і дыялектаў [9]. Такі падыход з'яўляецца апраўданым, аднак з пэўным удакладненнем: індаеўрапейскія карані могуць прысутнічаць у славянскіх лексемах, якія далёка не заўсёды маюць дакладную семантычную адпаведнасць са словамі, ад якіх яны вядуць сваё паходжанне. Зразумела, гэтая заўвага справядлівая і ў адносінах да праславянскіх каранёў тых слоў, якія, часам змяніўшы сваю першапачатковую семантыку, складаюць лексічны фонд асобных, гістарычна засведчаных, славянскіх моў і дыялектаў.

З мэтай недапушчэння памылковага тлумачэння і разумення семантычнага зместу тых альбо іншых лексем мовазнаўца змясціў у гэксце працы, побач з кожнай лексмай, яе лацінскі адпаведнік, напрыклад, «мир» як «сусвет» — «mundus»; «мир» як «спакой» — «рах» [10]. Тут даследчык арыентаваўся на старадаўнюю навуковую традыцыю, паводле якой менавіта лаціна была мовай навукі. Праўда, пры гэтым не ў поўнай меры ўлічваўся факт наяўнасці такіх выпадкаў, калі немагчыма зафіксаваць дакладную карэляцыю паміж значэннямі слоў у лацінскай і праславянскай мовах.

Цікава, што А. С. Будзіловіч зрабіў даволі плённую спробу вылучыць з агульнаславянскай лексікі своеасаблівае ядро, той яе пласт, які існаваў «ва ўсе вякі і ва ўсіх народаў» [11]. Тут маюцца на ўвазе не толькі славянскія, але менавіта ўсе народы і мовы. Гэты пласт мы цяпер ведаем пад назвай «базавая лексіка», са слоў якой складаецца вядомы «спіс Сводзша» (“Swadesh list”). Трэба адзначыць, што пазней, ужо ў другой палове XX стагоддзя, змены ў базавай лексіцы сталі разглядацца як індэкатар, што паказвае час разыходжання першапачаткова блізкароднасных моў у гістарычнай рэтраспектыве. Таму зразумела, што гэты аспект не мог быць разгледжаны аўтарам «Первобытных славян...», і ў дадзеным выпадку выявіўся традыцыйны хіб даследаванняў у галіне лінгвістычнай кампаратывістыкі — немагчымасць суаднесці высновы, атрыманыя ў выніку гэтых даследаванняў, з абсалютнай храналогіяй, знайсці для кожнай моўнай з'явы адпаведны гістарычны час. Затое вельмі важна падкрэсліць, што А. С. Будзіловіч разумее неабходнасць уліку моўнай дынамікі для гісторыкаў, якія займаюцца рэканструкцыяй дапісьмовай мінуўшчыны таго або іншага народа, паколькі, на яго думку, «толькі ўсвядомленае духам і названае словам чаалавечым падлягае разгляду гісторыі» [12].

Уласна кажучы, рэканструкцыі побыту і культуры самых першых славян і было прысвечана даследаванне А. С. Будзіловіча. У сувязі з гэтым трэба падкрэсліць, што навуковец прызнаваў асаблівае значэнне царкоўнаславянскай мовы ў працэсе аднаўлення мовы, продкавай як для самой царкоўнаславянскай, так і для жывых славянскіх моў. Крыху пазней, у 1883 годзе А. С. Будзіловіч падрыхтаваў выданы ў Варшаве падручнік царкоўнаславянскай мовы для сярэдніх навучальных устаноў.

Асноўная частка работы «Первобытные славяне...» прысвечана аналізу праславянскай лексікі. Аўтар даволі паслядоўна прытрымліваецца прынцыпу размеркавання лексем на тры групы, пра што было ўжо сказана вышэй. Трэба дадаць належнае А. С. Будзіловічу за яго імкненне да акуратнасці і сістэматычнасці. Ні адзін пласт праславянскай лексікі не быў ім прапушчаны ці навярхоўна прааналізаваны (зразумела, гаворка тут ідзе толькі пра першую, даведзеную да лагічнага заканчэння, частку навуковай працы). Разгляд лексікі гіпатэтычнай продкавай мовы славянскіх народаў вядзецца даследчыкам нетаропка і грунтоўна.

Неабходна адзначыць, што ў час, калі А. С. Будзіловіч разгарнуў сваю даследчыцкую дзейнасць, унутры навуковай карпарацыі мовазнаўцаў якраз разгаралася дыскусія па пытанні пра суадносіны мовы і культуры (потым яна працягвалася наступнымі пакаленнямі лінгвістаў, выйшаўшы, дарэчы, за межы філалогіі і прыцягнуўшы ўвагу філосафаў, культуролагаў, іншых спецыялістаў у галіне гуманітарыстыкі). Высветлілася наяўнасць дзвюх навуковых пазіцый. Паводле першай (яе можна ўмоўна назваць пурыстычнай), мова павінна вывучацца, фігуральна кажучы, «дзеля самой мовы». У такім выпадку лінгвістам рэкамендавалася ўстрымлівацца ад высноў культуралагічнага характару. Другая пазіцыя, наадварот, прадугледжвала непарыўнае адзінства мовы і культуры. Іншымі словамі, у дадзеным выпадку мова, якая існуе не толькі і не столькі «дзеля сябе», разглядалася як вербальнае ўвасабленне культуры.

А. С. Будзіловіч, безумоўна, прытрымліваўся другой пазіцыі. Яскрава пра гэта сведчыць нават і сама назва навуковага твора. Аналіз праславянскай і старажытнаславянскай лексікі пераконваў яго ў думцы пра тое, што славяне ці іх продкі яшчэ да таго, як звесткі пра іх трапілі на старонкі гістарычных крыніц, прайшлі даволі значны гістарычны шлях, і пры гэтым «разумовы круггляд праславян быў такі ж шырокі, як і іх гарызонт фізічны» [13].

Навуковец выказаў свой погляд на праблему паходжання славян і вызначэння іх прарадзімы. У тэрмін «прарадзіма» ён укладаў такі ж самы сэнс, які, мабыць, укладае ў яго большасць славістаў. Прарадзіма славян для А. С. Будзіловіча — гэта тэрыторыя, на якой некалі жыў яшчэ амаль адны

праславянскі народ, які, адпаведна, з'яўляўся носьбітам адносна адзінай праславянскай мовы. Трэба адзначыць, што той своеасаблівы алгарытм, паводле якога, аўтар «Первобытных славян...» ішоў да адказу на пастаўленае пытанне наконт прарадзімы, потым неаднакроць выкарыстоўваўся славянназнаўцамі.

Па-першае, даследчык прааналізаваў той пласт лексікі, які адлюстроўваў прыродныя характарыстыкі арэала, калісьці населенага продкамі славян (рэльеф і карысныя выкапні, кліматычныя асаблівасці розных сезонаў, водныя аб'екты, раслінны і жывёльны свет, прыродныя зоны і ландшафт). Зыходзячы з вынікаў гэтага аналізу, аўтар зрабіў выснову, паводле якой праславіяне жылі ў мясцовасці, аддаленай ад мора, затое багатай на лясы і гушчары («дебры»), раўніны і балоты, азёры і рэкі [14]. Слушнасьць такога падыходу да вырашэння навуковай праблемы прызнаецца сучаснай славістыкай, таксама, як і пацвярджаецца славістамі абгрунтаванасць высновы, зробленай А. С. Будзіловічам.

Па-другое, з гэтага вынікае думка даследчыка, выкладзеная ў наступнай форме: «Неабходна меркаваць, што праславіяне жылі ва ўмераным поясе Старога Свету і прытым у еўрапейскай яго частцы» [15].

Па-трэцяе, А. С. Будзіловіч схіляўся да думкі, што прарадзіма славян знаходзілася ў паўночна-заходняй частцы («северо-западных пределах») «Скіфіі Герадота і Сарматыі Пталемея», на тэрыторыі «заходніх абласцей Расіі і краін падкарпацкіх», у вадазборах Дняпра і Буга (з аўтарскага тэксту наўпрост не вынікае, які Буг ён меў на ўвазе — Паўднёвы ці Заходні). Больш дакладна акрэсліць тэрыторыю славянскай прарадзімы навуковец, мабыць, не асмеліўся [16].

Заклучэнне. У працэсе рэканструкцыі асобных пластоў праславянскай лексікі А. С. Будзіловіч, па сутнасці, рабіў агляд напрацовак тагачасных навуковых аўтарытэтаў. Гэта падае яго рабоце пэўнае адценне рэфератыўнасці. Аднак варта пры гэтым адзначыць, што любы даследчык мае права абанерціся на думкі папярэднікаў і сучаснікаў, калі ён з імі ў цэлым згодны і калі не выдае за свае тэы напрацоўкі, што былі да яго зробленыя іншымі спецыялістамі ў галіне навукі, да якой ён належыць.

У дадзеным выпадку трэба яшчэ адзначыць і тое, што, як падкрэслівалася вышэй, славістыка, перш за ўсё кампаратывістыка, ужо здзейсніла пэўны шлях і мела значныя дасягненні да таго моманту, калі даследаваннямі ў дадзеным напрамку заняўся А. С. Будзіловіч. Ва ўсялякім разе, спроба адказаць на пытанне аб прарадзіме славян, зыходзячы з аналізу лінгвістычных крыніц, зробленая навукоўцам, мела свой вынік і ў шмат чым папярэднічала наступным даследаванням гэтай навуковай праблемы, няхай сабе дадзеныя даследаванні потым праводзіліся на прыкметна больш высокім метадалагічным і навукова-метадычным узроўні.

Спіс цытаваных крыніц

1. Черепица В. Михаил Осипович Коялович. История жизни и творчества. Гродно: ГрГУ, 1998. 328 с.
2. Антон Семенович Будилович [Электронный ресурс]. URL: http://www.hrono.info/biograf/bio_b/budilovich_as.php (дата обращения: 10.05.2015).
3. Там же.
4. Будилович А.: 1) *Первобытные славяне в их языке, быте и понятиях по данным лексикальным: исследования в области лингвистической палеонтологии славян*. Ч. 1. Вып. 1—2. Киев: Тип. М. П. Фрица, 1878—1879; 2) Ч. 2. Вып. 1. Киев: Тип. К. Н. Милевского, 1882. 153 с.
5. Будилович А. *Первобытные славяне в их языке, быте и понятиях по данным лексикальным: исследования в области лингвистической палеонтологии славян*. Ч. 1. С. III—IV.
6. Будилович А.: 1) *Общеславянский язык в ряду других общих языков древней и новой Европы*. Т. 1. Варшава, 1892. 463 с.; 2) Т. 2. Варшава, 1892.
7. Будилович, А. *Первобытные славяне в их языке, быте и понятиях по данным лексикальным: исследования в области лингвистической палеонтологии славян*. Ч. 1. Вып. 1-2. С. III
8. Там же. С. 265—271.
9. Там же. С. VII—IX, XVI, 48—51.
10. Там же. С. 272.
11. Там же. С. 269.
12. Там же. С. 270.
13. Там же. С. 391.
14. Там же. С. 289.
15. Там же. С. 370.
16. Там же. С. 390—392.

Матэрыял паступіў у рэдакцыю 12. 05. 2015 г.